

Павлова Т.В. – науковий співробітник НДЧ Одеського національного економічного університету,

Котова І.М. – старший науковий співробітник НДЧ Одеського національного економічного університету

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Перетворення, що відбуваються в Україні нині, які обумовлені економічною та політичною кризами в державі, потребують приділення особливої уваги освітній галузі. Пріоритетність розвитку освітньої галузі не викликає сумнівів ні у політиків, ні у вчених економістів, соціологів, політологів та філософів сучасності. Перехід до ринкової системи господарювання торкнувся галузі освіти і науки, яка забезпечує відтворення інтелектуального капіталу в рамках одного із стратегічних напрямів розвитку держави. Ефективність її функціонування, як і будь якої іншої галузі економіки, залежить від ступеня фінансового забезпечення підвідомчих закладів. Політика, що проводиться урядом, зниження бюджетного фінансування і надання освітнім закладам можливості заробляти гроші ставить перед ними проблеми пошуку нових джерел фінансування і розширення сфер діяльності.

У сфері вищої освіти України відбуваються як позитивні, так і негативні процеси, зумовлені змінами у суспільстві. Через фінансово-економічну нестабільність, нерівномірність бюджетного фінансування, соціальну розмежованість у суспільстві недостатньо забезпечені потреби вищих навчальних закладів у фінансових ресурсах.

Головною метою створення механізму управління фінансовим забезпеченням сфери освіти є досягнення позитивної динаміки розвитку даної сфери для повного задоволення потреб населення в якісній і доступній освіті, підприємств - у кваліфікованих фахівцях. Як наслідок, це приведе до відтворення інтелектуального капіталу в державі і збільшення потоку коштів в економіку України за рахунок зростання довіри і популярності вітчизняної сфери освіти за кордоном [1, с.71].

Головними проблемами на сьогодні у сфері вищої освіти є обмеження фінансування вищої освіти, відсутність ефективних механізмів використання коштів, порушення партнерських зв'язків вищих навчальних закладів з роботодавцями – підприємствами, установами та організаціями. Підготовка конкурентоспроможних фахівців, які отримали інноваційні знання і компетенції, потребує відповідного фінансового забезпечення вищих навчальних закладів.

Ефективне управління грошовими потоками (з операційної, інвестиційної та фінансової діяльності) ВНЗ відрізняється специфікою документального оформлення й контролінгу [2, с.52]. Метою менеджменту грошових потоків є відпрацювання ефективних моделей поліпшення якості підготовки спеціалістів із меншою собівартістю та більшим економічно-фінансовим результатом у вигляді доходу (прибутку) навчального закладу й розширеного відтворення його капіталу. Система фінансового забезпечення освітньої діяльності вищого навчального закладу має створювати стабільні передумови для його розвитку. Досягнення цієї мети передбачає формування багатоканальної системи фінансового забезпечення вищих навчальних закладів; визначення фінансування вищої освіти як пріоритетного напрямку державних видатків; всебічне стимулювання інвестицій

юридичних і фізичних осіб у розвиток вищих навчальних закладів; створення сучасної системи оплати праці у вищій освіті на основі визначення особливого статусу науково-педагогічних працівників; визначення пріоритетних напрямів фінансування вищої освіти і концентрація в них фінансових ресурсів; забезпечення ефективності використання коштів на функціонування й розвиток вищих навчальних закладів. Вищі навчальні заклади є виробниками та продавцями освітніх послуг, а студенти - споживачами. Перші формують пропозицію на освітні послуги, а другі – попит. Роль регулятора на ринку освітніх послуг виконує ціна, яка орієнтує всіх учасників ринку освітніх послуг на пошук оптимальних, в тому числі і з економічного погляду, параметрів діяльності вищих навчальних закладів.

Основними учасниками системи відносин фінансового забезпечення освітньої діяльності вищих навчальних закладів є органи управління освітою, юридичні та фізичні особи, вищий навчальний заклад.

Для здійснення освітньої діяльності вищі навчальні заклади мають загальний фонд на підготовку фахівців у межах державного замовлення та проведення науково-дослідних робіт. Крім того, вони створюють спеціальний фонд, який формується за рахунок коштів, одержаних за підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації фахівців, другій вищій освіті, нових дистанційних формах навчання, надання додаткових освітніх послуг за договорами з юридичними і фізичними особами; надходження за виконання наукових робіт за договорами з підприємствами, організаціями й фізичними особами; інші доходи згідно з чинним законодавством. При зменшенні державного замовлення і демографічній кризі, це не тільки залучення коштів, але і вимушена міра, направлена на збереження кадрового викладацького складу і забезпечення його роботою. Навчальні заклади, що мають сильну наукову базу, здатні залучити додаткові кошти за рахунок збільшення обсягів науково-дослідних робіт. Важливим елементом державної політики в галузі освіти має стати визначення державних вимог до змісту, рівня й обсягів освіти і на цій основі вжиття заходів для поліпшення якості навчально-виховного процесу, забезпечення рівня освіти, достатнього для технічного, економічного й соціального прогресу. Причини реформування освітянської діяльності повинні стосуватися радикальної зміни суспільних відносин відповідного типу розвитку соціально-політичної реальності [3, с.33-34].

Отже, враховуючи обов'язковість принципу випереджального інноваційного розвитку освіти на сучасному етапі та джерела, за рахунок яких фінансується навчання студентів, необхідно впроваджувати додаткові джерела фінансового забезпечення освітньої діяльності у вигляді грантів, коштів за проведення наукових розробок і добровільних внесків фізичних та юридичних осіб.

Література

1. Робак О.М. Механізми розподілу бюджетних коштів галузі освіти і науки // III Міжнародна науково-практична конференція «Управління в освіті». – Львів, 2007. – С.71.
2. Боголіб Т. М. Система і методи фінансового аналізу фінансово-господарської діяльності ВНЗ / Т. М. Боголіб // Фінанси України. – 2006. – №5. – С. 52.
3. Шейко С. Національні та загальногромадські засади реформування сучасної вищої освіти / С. Шейко // Вища освіта України. – 2005. – №3. – С. 33-34.